

Nekaj misli o Evropi prihodnosti

Evropa ima s svojo geopolitično lego, zgodovino in kulturo svoje specifične lastnosti, za katere si želimo, da jih ohrani v bodoče. Vendar jih ogroža ne-trajnostni razvoj.

Imamo naslednje predloge:

- a) Učvrstitev odgovornosti posameznikov, lastnikov kapitala in upravljalcev (managementa), politikov v prid splošne blaginje. Pozorno spremljanje in presojanje njihove kredibilnosti ter ustrezno rigorozno ukrepanje (s pomočjo pozitivne in negativne selekcije) oz. ocenjevanje njihove bonitete na osnovi kriterijev, usklajenih s trajnostnim razvojem.
- b) Dosledno uveljavljanje načela previdnosti v projektih, povezanih z inovacijami (predvsem na področju farmacije, gospodarjenja z vodo in gozdovi, živinoreje, poljedelstva, prehranske industrije, informatike).
- c) Zgodnje prepoznavanje, razkrinkanje in preprečevanje manipulacij na zgoraj omenjenih področjih. V ta namen razvijati in upoštevati sisteme zgodnjih opozoril.
- d) Vzpodbuditi in okrepiti vseživljenjsko izobraževanje vseh generacij prebivalstva o zavedanju pomena trajnostnega razvoja in odgovornega ravnanja z našim okoljem ter o trajnostnem delovanju.

Enakost spolov in družba/ekonomija znanja

Dne 26. novembra je Evropski svet na pobudo Slovenskega predsedstva EU sprejel »Ljubljansko deklaracijo o enakosti spolov v raziskavah in inovacijah«. Gre za dva temeljna cilja: enakopravni položaj žensk in enakopravno vključevati v vse aktivnosti družbe in v institucionalne strukture odločevalcev naše prihodnosti.

Predlogi za ukrepanje:

- a) S prenovljenim Evropskim raziskovalnim prostorom (ERA) in Paktom za raziskovalno in inovacijsko dejavnost v Evropi (Pact for R&I in Europe), Gender Equity Strategy 2020–2025 ter Gender Action Plan III. imajo EU in države članice, vsaj na papirju, jasno strateško usmeritev in opredeljene instrumente za uresničevanje ciljev na področju enakosti spolov.
- b) Treba je okrepiti politično voljo za odločnejše uresničevanje teh ciljev na ravni držav članic in EU kot celote. Potreben je dodatni pritisk na vlade, da se uvedejo instrumenti, ki bodo pomagali doseči uresničitev zastavljenih ciljev (tudi s sicer nepopularnimi instrumenti, kot so kvote). Te spremembe morajo doseči: politične stranke, nevladne organizacije, akademsko sfero in druge izobraževalne institucije ter medije.
- c) Poljska, Madžarska in Slovaška niso podpisale Ljubljanske deklaracije – z njimi je treba nadaljevati razpravo, da se jih pridobi za podporo sprejetim ciljem.
- d) Uvajati enakopravnost državljanov na vseh ravneh družbenega življenja (spolni, rasni, verski, plačni, premoženjski, narodnostni, državni itd.).

Pomembni ukrepi za reševanje podnebne krize

Opozorila znanosti in stroke glede podnebnih sprememb so skrajno resna (govorimo o krizi, katastrofi). Zahteve EU glede znižanja izpustov TGP (–55 % do leta 2030 oz. –100 % do leta 2050) bo težko doseči (Slovenija jih že do 2020 ni!). EU bi morala organizirati platformo z nasveti o uresničevanju Zelenega

dogovora za posameznike in gospodinjstva, zavode in podjetja, krajevne skupnosti in občine, države in regije, EU in svet, vse s časovno dimenzijo.

Potrebno je hitreje in bolj učinkovito uvajati:

- krožno gospodarstvo, med drugim z metodami nič odpadkov;
- obnovljive vire energije (OVE) in snovi ter energijsko in snovno učinkovitost kot skrajno nujne ukrepe;
- trajnostno mobilnost, s tem da se posebno pozornost posveti ukrepom za zmanjšanje obsega avtomobilskega in letalskega prevoza, zlasti:
 - s podporo železniškemu prevozu (npr. z boljšo organizacijo medmestnega prometa, večjo pogostostjo vlakov in spalniki),
 - večjo izkoriščenostjo vozil (souporaba vozil) in e-mobilnostjo v kombinaciji z razpršenimi OVE in shranjevanjem energije, kot je model Trajnostnega energetskega kroga za gospodinjstva in organizacije ter
 - delom in izobraževanjem na daljavo (študij, izpiti in zagovori, vseživljenjsko učenje, sestanki, posvetovanja).

Nujni horizontalni ukrepi za vsa zgornja področja so izobraževanje in raziskovanje, obdavčevanje ne-trajnostne rabe virov, spodbude za razvoj in prenos dobrih praks, spremembe življenjskih stilov in opustitev »kulture« potrošništva.

Vloga univerz v trajnostnem razvoju Evrope

Pomemben dejavnik v bodočem razvoju EU bodo inovativne trajnostno in družbeno odgovorne univerze, ki bi morale delovati v naslednjih smereh:

- Same doseči polovične izpuste toplogrednih plinov do leta 2030 in ničelne izpuste do leta 2050 po zgledu TU Gradec;
- prednostna naloga je izobraževati vse sloje prebivalstva, posebej mlajše generacije o pomembnostih in načinih varovanja okolja;
- uvajati ogljikov in okoljski (ekološki) odtis na vseh ravneh – od posameznika in družine preko podjetij in krajevnih skupnosti do članic EU in držav sveta;
- spreminjati navade in običaje ljudi z upoštevanjem povprečnega ogljikovega oz. okoljskega (ekološkega) odtisa posameznikov, podjetij, zavodov, občin, regij in držav proti in do ravni svetovno dopustnih vrednosti.
- zagotoviti medgeneracijsko vseživljenjsko izobraževanje ter ciljne raziskave za trajnostne prehode in okoljske izzive;
- dejavno usmerjati sodelovanje (mreženje) visokošolskih institucij pri oblikovanju platforme z znanjem, nasveti in okoljskimi rešitvami za vse generacije;
 - *namen* je ozaveščanje, vzpodbujanje in osebno ukrepanje za znižanje okoljskega odtisa;
 - *cilj* je vzpodbuditi individualno odgovornost in proaktivno delovanje.

Predlogi za Integralno zeleno Evropo, za celosten model trajnostnega razvoja

Krovna vizija Integralne zelene Evrope (IZE) za 2050 – blaginja za vse in ohranjeno zdravo naravno okolje – se operacionalizira v zmanjšanju ekološkega odtisa do biokapacitete Zemlje ob nekoliko povečanem indeksu človekovega razvoja. Odraža se v specifičnih ciljih za vse štiri integralne ekonomske pristope (sprememba ekonomske paradigme), ki se nanašajo na ohranjanje narave, prehransko in energetske samozadostnost ter integralni razvoj držav, občin in regij; mednarodno priznanje in sodelovanje za integralni trajnostni razvoj, trajnostni turizem in geokulturo; sistemski pristop, RRI in učenje za trajnostni razvoj; nizkoogljično, krožno in bio-gospodarstvo ter delovna mesta.

Vrednote trajnosti in družbene odgovornosti so kot povezovalno moralno jedro v središču ukrepov IZE, trajnostni razvoj (TR) korenini v naravi in skupnosti, kultura je ključni sestavni del celostnega pristopa k TR.

Obstoječi evropski potenciali za vse štiri integralne poti se povezujejo s pametno integracijo in učinkovitim izvajanjem politik EU, ki temeljijo na načelih TR (politike Evropskega zelenega dogovora in drugih prioritet EU), ter integracijo znanja za doseganje ciljev TR, kot je znanje za trajnostne prehode (EEA). Gradimo tudi na številnih uspešnih evropskih integralnih zelenih praksah.

Predlogi za IZE so predstavljeni v 90 idejah serije »3x30 Ideas from Integral Green Slovenia« na platformi CoFoE pod Druge zamisli, skupaj so objavljeni na <http://integralna-zelena-slovenija.si/en/ig-europe/>.

Prispevek k razmisleku o preobrazbi, skladni z lastno kulturo

Kultura izraža kumulirano znanje o socio-ekološkem sistemu. Zato ne presenečajo načela, s katerimi so mednarodni politični forumi doslej skušali vključiti dopolniti ekonomsko gonilo razvoja (rast BDP): previdnost (1972), dolgoročnost (1989) in konsenz (1992-2015). Vsa ta načela že udeležujejo tim. vmesne institucije, torej tiste, ki posameznike povezujejo v skupnost na nižji ravni od države, kot so na primer civilno-družbene institucije, izobraževalne oblike, še zlasti pa primarne gospodarske skupnosti. Njihovo integracijo različnih vidikov razvoja upošteva model Integralne zelene Evrope.

Predlogi:

- Okrepiti pozornost evropski dediščini skupnostnega oz. kolektivnega organiziranja in upravljanja, jih raziskovati in vključevati v redno delo, ker izražajo zgodovinsko pogojeno uskladitev ekološkega in družbenega delovanja v konkretnem prostoru, kar je državna in tržna regulacija razvoja prezrla in obšla. Tak primer so zemljiške skupnosti, ki z regionalno specifičnimi imeni več stoletij upravljajo tudi ekstremna npr. gorska zemljišča ob državnih mejah.
- Iskati in spodbujati ne-individualne (timske, skupnostne) oblike delovanja in upravljanja ter z njimi iskati sinergije v družbeno odgovornem delovanju. Primeri zanje so npr. civilno družbene ustanove (NVO), študijski krožki (study circles) in druge lokalne oblike sodelovanja za skupno dobro, ki mobilizirajo tudi okoljsko znanje in veščine ter z njim povezane vrednote.